

ŠELMA
SIDLÁK

ANTONÍN DVOŘÁK:

Šelma sedlák

opera o dvou dějstvích na libreto J. O. Veselého

úprava V. Návrát, Mil. Nekvasil

verše Květa Ondráková

dirigent — Václav Návrát a Jan Šrubař

režisér — Miloslav Nekvasil

výtvarník scény — Alexander Babraj

výtvarník kostýmů — Bohuslava Čiháková

asistent režie — Květa Ondráková

korepetitoři — Jaromír Šalamoun a Drahomíra Ritzová

inspicient — Radoslav Svozil

nápověda — Anna Kubinová, Ema Hudcová

Bětuška	MAGDA KLOBOUČKOVÁ
Kněžna	HANA MÁLKOVÁ
Berta	RADMILA MINÁŘOVÁ
Veruna	HEDA LUZAROVÁ
Jeník	LADISLAV MALÍNEK
Václav	JAROSLAV HLUBEK
Jean	zasloužilý umělec LUBOMÍR PROCHÁZKA
Kníže	VLADIMÍR MACH
Martin	JIRÍ ČEP

hraje orchestr opery SDO — koncertní mistr Emil Kalus

PREMIÉRA 10. ZÁŘÍ 1981 V DIVADLE PETRA BEZRUČE

Komická opera Šelma sedlák je v pořadí pátou operou Antonína Dvořáka (8. září 1841—1. května 1904). Po kompoziční stránce charakterizuje Dvořákovo období uměleckého a technického zrání. Partitura byla psána v době mezi skladbou Moravských dvojzpěvů a Slovanských tanců. Tehdy se Dvořákova inspirace přimykala k bohatému zdroji české a moravské lidové hudby, kdy se skladatel snažil proniknout do jejího ducha, její melodiky, rytmiky i harmonie a přehodnotit je svým vlastním projevem. Tento proces probíhal pod přímým vlivem Smetanova díla. V Šelmě sedláku pocítujeme zvláště úzkou spojitost, protože jde o komickou operu z vesnického prostředí. Předčasně zemřelý libretista Josef Otakar Veselý (1853—1879) se zjevně inspiroval Prodanou nevěstou. V převlekové scéně je zase silný vliv Figarovy svatby.

Národní tón Prodané nevěsty a Hubičky, jejíž premiéra těsně předcházela Šelmě sedláka, ovlivnil povahu hudby této opery. I zde je melodická linie zpěvu hlavním ústrojným materiálem hudební skladby. Ale jinak jsou melodika, harmonie a rytmická struktura typickým projevem svérázných Dvořákovy inspirace a přesvědčivým důkazem geniální skladatelovy vinyce a kompoziční techniky. Třeba hned orchestrální předehra, kterou tvoří témata lásky, selské vychytralosti i knížecího svůdnictví, je plná radosti a skvělé instrumentální barevnosti. Velký menuetový ansámbl „Kěž mi již zavítá blažená chvíle“ má krásnou stavbu a motivickou propracovanost. Poezie, něha, vřelost charakterizují árii knížete „Kdo jest, jenž slovy vypoví“— sladkostí citu a upřímnou oddaností jsou prochnuty dvojzpěvy Bětušky a Jeníka. Stejně vynalézavý je hudební humor třeba ve vtipném duetu „Jsme čeští sedláci“.

Je podivuhodné, jak Dvořák dovedl i v této opeře ukázat jemný smysl pro dramaticky živě prokreslení scény a pro výraznou a osobitou charakteristiku postav.

Premiéra opery byla 27. ledna 1878 v Prozatímním divadle v Praze. Jan Neruda ji přivítal slovy: „Kluk jako tuřín, jiskrné oči, krok samý skok a slovo samá píseň.“ Poeticky tak výstižně charakterizoval hudbu této opery. Zbývá ještě dodat, že Šelma sedlák byl jedinou operou za Dvořákova života provedenou mimo skladatelovu vlast. Byla hrána v Drážďanech roku 1882 a v Hamburku v roce 1883.

Ostravská nastudování:

- 12. 5. 1926 Dirigent: E. Bastl — Režie: K. Kügler — Výtvarník: V. Kristin
- 28. 4. 1933 Dirigent: J. Vogel — Režie: K. Kügler — Výtvarník: V. Kristin
- 29. 10. 1943 Dirigent: F. Jílek — Režie: J. Pacl — Výtvarník: A. Dorazilová
- 26. 9. 1954 Dirigent: J. Kuchinka — Režie: I. Hylas — Výtvarník: J. Obšil

OBSAH OPERY

Bětuška, dcera sedláka Martina, si má vzít za manžela bohatého selského synka Václava. Ona ovšem miluje jiného, zcela chudého chasníka Jeníka. Martin a Václav se domluví, jak vyvrát na nevídaného soka: políčí pod okénkem Bětuščiny komůrky sud, do kterého Jeník spadne, až půjde za Bětuškou. Jejich rozhovor vyslechne stará Veruna, která zase přeje milencům. Kníže i jeho komorníkovi Jeanovi se Bětuška líbí a oba ji chtějí získat. Kníže si s ní dokonce smluví dostaveníčko a slíbí za ně Bětušce statek pro chudého Jeníka, aby si ji mohl vzít. Veruna radí, aby Bětuška svolila k dostaveníčku, a zároveň přesvědčí Jeana, že musí večer jít za dívkou do komůrky, kam se dostane po sudu, který bude stát pod okny. Veruna pak domluví s kněžnou a s Jeanovou milou Bertou, že se obě přestrojí za Bětušku a vyléčí oba záletníky.

Večer přivádí Veruna obě přestrojené ženy. Léčka se podaří. Kníže vyzná lásku své vlastní ženě a dává jí jako domnělé Bětušce úpis na statek. Jean spadne do sudu a dostane od Martina a Václava pořádný výprask. Ani Jeník nepozná přestrojenou kněžnu. Záletníkům je odpuštěno a vše se nakonec obrací v dobré: Jeník získá svou Bětušku.

Státní divadlo Ostrava — nositel Řádu práce

Vedoucí technického provozu a výroby: ing. Ivan Bílek, vedoucí dekoracních dílen: ing. Otto Gruszka, vedoucí výroby kostýmů: Bohuslava Čiháková, jevištní mistři: Jan Benek, Zdeněk Václavek, mistr osvětlení: Oldřich Malý, mistr elektroakustiky: Bořivoj Wojnar, mistr vlásenkárny: Vojmil Nytra, mistr rekvizitarny: Eva Wiesnerová, mistr garderoby: Zdeněk Slíva.

Program vydalo Státní divadlo v Ostravě, nositel Řádu práce. Redakce programu: Miloslav Nekvasil. Obálka a grafická úprava: Mirek Tittler. Typografická spolupráce: Antonín Mosler. — Vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p., provoz 21, Ostrava 1, Novinářská 7. Cena programu 1,— Kčs.

Veškerá práva k provozování tohoto díla zastupuje DILIA Praha.